

Universiteit
Leiden

The Netherlands

Het IPR als onderdeel van de internationale architectuur: over een januskop en contact met de bureu

Plas, C.G. van der

Citation

Plas, C. G. van der. (2023). *Het IPR als onderdeel van de internationale architectuur: over een januskop en contact met de bureu*. Leiden: Universiteit Leiden. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3572083>

Version: Publisher's Version
License: [Leiden University Non-exclusive license](#)
Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3572083>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Prof.mr. Cathalijne van der Plas

**Het IPR als onderdeel van de internationale
architectuur:
over een januskop en contact met de burens**

**Universiteit
Leiden**

Bij ons leer je de wereld kennen

Het IPR als onderdeel van de internationale architectuur: over een januskop en contact met de burens

Oratie uitgesproken door

Prof.mr. Cathalijne van der Plas

bij de aanvaarding van het ambt van hoogleraar

Internationaal Privaatrecht

aan de Universiteit van Leiden

op 24 maart 2023.

**Universiteit
Leiden**

1. Inleiding

In zijn General Course on Private International Law voor de Haagse Academie voor Internationaal Recht schreef mijn leermeester en promotor, prof. A.V.M. Struycken, alweer enige tijd geleden:

“The Elementary PIL Problem: A Public International Law Approach or a Private Law Approach?”

PIL is private law and it is international. Either of the two elements is susceptible of determining the conceptual framework from which we have to operate.”¹

Afhankelijk van tijd en plaats (en persoon) wordt het internationaal privaatrecht (IPR) allereerst beschouwd als onderdeel van het nationale privaatrecht dan wel primair als onderdeel van het internationale recht.

Om dit te demonstreren zou ik u mee terug kunnen nemen naar de oorsprong van het IPR. Dan zouden we belanden in het middeleeuwse Noord-Italië waar de levendige handel tussen de verschillende stadstaten (denk aan Bologna, Florence, Siena etc.) met ieder hun eigen wetten, de behoefte deed ontstaan aan regels die de samenloop van die verschillende wetten in goede banen zouden leiden. Die (conflict)regels werden niet gezien als onderdeel van het lokale recht dat per stadstaat verschilde, maar als onderdeel van een universeel internationaal (natuur)rechtssysteem. Een systeem dat is ontstaan om de coördinatieproblemen aan te pakken die juridische verscheidenheid nu eenmaal met zich meebrengt, en dat de rechtsgebieden omvat die vandaag de dag worden aangeduid als het internationaal privaatrecht en het internationaal publiekrecht.² Ik zou vervolgens uiteen kunnen zetten hoe in de negentiende eeuw door de opkomst van het positivisme en de soevereine staat, het IPR onderdeel werd van het nationale privaatrecht, als discretionaire uitoefening van de nationale soevereiniteit.³ Om ermee te vervolgen dat, onder andere, Friedrich Carl Von

Savigny (1779-1861), een Duitse romanist die wordt gezien als de grondlegger van ons huidige IPR-systeem, het internationaal privaatrecht (weer) naar een bovenstatelijk plan verheft.⁴

Dat allemaal doe ik echter niet. Dan zouden we hier vanavond nog zitten en dat is geenszins de bedoeling. Het is ook niet nodig. Het tweeledige karakter van het IPR laat zich op minder tijdsintensieve wijze demonstreren door twee foto's.⁵ De geschiedenis van het IPR laat ik dus voor wat zij is.

Mijn leerstoel valt onder de afdeling Civiel recht, onderdeel van het Instituut voor Privaatrecht. Dolend door de prachtige bibliotheek die onze rechtenfaculteit heeft, op zoek naar de IPR-collectie, trof ik deze echter niet aan in de kasten met privaatrechtelijke boeken. Nee, in onze bibliotheek heeft het internationaal privaatrecht een plaats naast het internationaal publiekrecht.

We zouden kunnen spreken van de januskop van het IPR. Janus, de Romeinse god van deuren en stadspoorten, die zowel naar de ene als naar de andere kant van de doorgang moest kijken en daarom aan beide kanten van zijn hoofd een gezicht had.

Het IPR dat zowel het nationale privaatrecht als het internationaal publiekrecht in de gaten moet houden. Daarbij versta ik het internationaal publiekrecht in de meest ruime zin van het woord, mede omvattende het internationaal straf-, bestuurs-⁶ en belastingrecht. Het IPR dat een kop vormt op het nationale (privaat)recht maar tegelijkertijd in het verlengde ligt van het internationale (publiek)recht. Voor het eerste is in Nederland doorgaans meer oog dan voor het tweede.

Terwijl er toch in Nederland verschillende organisaties zijn die juist gestoeld zijn op die nauwe verwantschap tussen het internationaal privaatrecht en het internationaal publiekrecht. Ik noem twee voorbeelden.

Allereerst de – zojuist al genoemde – Haagse Academie voor Internationaal Recht. Zij is meer dan een eeuw geleden opgezet ter bevordering van de vrede door middel van het (internationaal) recht en befaamd om haar jaarlijkse zomercursussen internationaal publiekrecht en internationaal privaatrecht in het Vredespaleis, die al bijna een eeuw lang worden aangeboden aan studenten en beroepsbeoefenaars uit alle landen van de wereld.⁷

Het tweede voorbeeld is de Koninklijke Nederlandse Vereniging voor Internationaal Recht (KNVIR), eveneens opgericht in het begin van de vorige eeuw. Het doel van deze vereniging is de beoefening en bevordering van zowel het internationaal publiekrecht als het internationaal privaatrecht.⁸ Zij is tevens de Nederlandse afdeling van de in 1873 opgerichte *International Law Association* (ILA) die tot doel heeft “*the study, clarification and development of international law, both public and private, and the furtherance of international understanding and respect for international law*”.⁹

Misschien vermoedt u het inmiddels al, maar ik wil vandaag aandacht vragen voor het deel van de januskop dat naar buiten is gericht. We hebben mijns inziens veel te winnen bij het creëren van meer bewustwording voor het feit dat het internationaal privaatrecht deel uitmaakt van een groter systeem van coördinatie en ordening van de internationale samenleving.

Alex Mills heeft een indrukwekkend rechtstheoretisch proefschrift geschreven met de sprekende titel ‘*The Confluence of Public and Private International Law*’.¹⁰ Naar de mening van Mills hebben de juristen die zich bezighouden met het internationaal privaatrecht en met de internationaal privaatrechtelijke rechtstheorie onvoldoende aandacht voor de cruciale rol van internationale normen in het internationaal privaatrecht. Men zou niet inzien dat “*for all its flaws and imperfections, its failures of policy and technique, the operation of private international law constitutes an international system of global ordering - a hidden (private) international law*”.¹¹

Dat IPR bovenal een internationaal coördinatiemechanisme is, komt het meest duidelijk tot uitdrukking in de ontwikkeling van het (interne) IPR van federale rechtssystemen, zoals die van de VS, Canada, Australië en ook de EU – allen onderzocht door Mills. Zo is in de EU het IPR een belangrijk instrument voor de ontwikkeling en handhaving van ‘een ruimte van vrijheid, veiligheid en recht’.¹² Binnen die doelstelling wordt het IPR met name ingezet om de goede werking van de interne markt te bewerkstelligen.¹³ Het IPR is daarmee een essentieel onderdeel van het raamwerk voor de verdeling van – wat wel wordt aangeduid als – ‘*regulatory authority*’ binnen de EU. Dat IPR een internationaal coördinatiemechanisme is laat zich ook op andere manier zien in de Europese context. De EU streeft niet alleen gemeenschappelijk voordeel na door middel van economische hervormingen die een efficiëntere markt tot stand moeten brengen. We hebben ook een Europa dat is gebaseerd op de overtuiging dat de lidstaten gemeenschappelijke waarden en normen bezitten die de verschillen tussen de Europese rechtssystemen overstijgen en waarvan de bescherming door gemeenschappelijk optreden kan worden versterkt.¹⁴ Deze waarden en normen zijn niet alleen te vinden in oprichtings- of constitutionele documenten zoals het EVRM,¹⁵ maar in toenemende mate ook in ‘gewone’ EU-instrumenten.¹⁶ Het Europees IPR functioneert daarbij als een systeem van rechtsbescherming. Denk bijvoorbeeld aan de veiligheidskleppen in Verordening Brussel Ibis¹⁷ voor de situatie waarin de gedaagde niet verschijnt. Zo kan de geadieerde rechter pas verder als hij zich ervan heeft vergewist dat al het nodige is gedaan om ervoor te zorgen dat de gedaagde het procesinleidend stuk – zo tijdig als met het oog op zijn verdediging nodig was – heeft ontvangen.¹⁸ Ook kan worden gedacht aan de bepalingen die zijn opgenomen in Brussel Ibis en Verordening Rome I¹⁹ ter bescherming van zwakkere partijen als de consument en de werknemer. Zo kan een consument die onder de reikwijdte van art. 17 Brussel Ibis valt, kiezen of hij een procedure start in de lidstaat waar de wederpartij woonplaats heeft of in zijn eigen land, terwijl de wederpartij alleen kan procederen in de lidstaat waar de consument woont. Diezelfde consument is bovendien

op grond van art. 6 Rome I verzekerd van de bescherming die zijn eigen recht hem biedt.

De Europese IPR-instrumenten zijn daarmee onderdeel van de architectuur van de EU.²⁰ Dit inzicht leidt Mills ertoe het IPR te begrijpen en te beoordelen vanuit een systemisch perspectief, als een vorm van internationaal publiekrecht – een stelsel van secundaire rechtsnormen voor de verdeling van regelgevende bevoegdheden. Vervolgens trekt Mills die benadering door naar de architectuur van de wereldorde, waarbij het IPR één van de internationale coördinatiemechanismen is.²¹ Hij staat daarin overigens niet alleen.²²

Daar waar Mills betoog een zeer hoog abstractieniveau heeft, zal ik vandaag – als voorproefje van mijn onderzoek in de komende jaren – meer handen en voeten geven aan het IPR als onderdeel van die internationale architectuur, waarvan o.a. ook het internationaal straf-, bestuurs-, belastingrecht deel uitmaken. Aan de hand van twee aan het Europese recht ontleende voorbeelden zal ik laten zien dat het nut heeft die rechtsgebieden te zien als goede buur in plaats van als verre vriend.

2. We zitten in hetzelfde schuitje

Het eerste voorbeeld ziet op een beslissing van het Hof van Justitie van de Europese Unie op het terrein van erkenning en tenuitvoerlegging van vonnissen binnen de EU. Het gaat om het volgende. Op 20 maart 2019 heeft de hoogste rechterlijke instantie van Engeland en Wales, de *High Court of Justice*, een betalingsbevel gegeven aan J, een natuurlijk persoon woonachtig in Oostenrijk.²³ Deze J moet een bedrag van ruim 10 miljoen Amerikaanse dollar betalen aan de bank H Limited.²⁴ De beslissing van de *High Court* strekt ter uitvoering van twee Jordaanse vonnissen uit mei 2013 waarin J als leningnemer veroordeeld is om het debetsaldo van twee leningen te betalen aan H Limited als leninggever. De Engelse procedure heeft zich beperkt tot een summier onderzoek op tegenspraak naar de

gebondenheid van J aan het gezag van gewijsde van de tegen hem gewezen Jordaanse vonnissen.²⁵

Ten behoeve van de tenuitvoerlegging van haar beslissing in de andere EU-lidstaten heeft de *High Court* ook een certificaat ex art. 53 Brussel Ibis afgegeven.²⁶ Ter toelichting: onder het regime van Brussel Ibis is sprake van automatische erkenning én tenuitvoerlegging van een ‘beslissing’ van een gerecht van een (andere) EU-lidstaat. Dat betekent dat het niet is vereist om bij de rechter in de lidstaat van tenuitvoerlegging nog een verklaring van uitvoerbaarheid te vragen, maar dat na betekening van – onder meer – het certificaat direct tot tenuitvoerlegging kan worden overgegaan. Degene tegen wie de beslissing ten uitvoer wordt gelegd, kan vervolgens een rechtsmiddel instellen tot weigering van die tenuitvoerlegging. Dit systeem van automatische erkenning en tenuitvoerlegging is gebaseerd op het wederzijds vertrouwen dat EU-lidstaten worden geacht in elkaars rechtstelsel te hebben.²⁷

Met de Engelse beslissing en het certificaat in de hand heeft H Limited vervolgens bij de Oostenrijkse rechter tenuitvoerlegging gevorderd van het Engelse betalingsbevel. (Voor de goede luisteraar onder u mag dit wat tegenstrijdig klinken, maar ik heb begrepen dat deze – niet door Brussel Ibis vereiste – gang naar de Oostenrijkse rechter voortvloeit uit het Oostenrijkse executierecht.)²⁸ In eerste aanleg en in hoger beroep geeft de Oostenrijkse rechter toestemming voor tenuitvoerlegging. Het *Oberste Gerichtshof* ziet echter aanleiding om prejudiciële vragen te stellen aan het Hof van Justitie.

Het zit namelijk zo. In IPR-land kennen we het verbod van dubbele exequatur, beter bekend onder zijn Franse aanduiding: *exequatur sur exequatur ne vaut*. Een rechterlijke beslissing waarin een verlot tot tenuitvoerlegging (een exequatur) wordt verleend ten aanzien van een buitenlands (niet-EU) vonnis heeft slechts territoriale werking. Dat betekent dat ten aanzien van zo’n exequaturbeslissing geen exequatur kan worden

verleend in een andere staat. Om het 'derdelands' vonnis ook in een andere staat ten uitvoer te kunnen leggen, dient in die andere staat opnieuw een exequatur te worden verkregen dat vervolgens alleen werking heeft binnen de grenzen van die staat. Kenmerkend voor zo'n exequaturprocedure is dat er geen nieuw onderzoek ten gronde plaatsvindt. Het onderzoek van de rechter beperkt zich tot de erkenningsvoorwaarden in het betreffende executieverdrag en tot het nagaan of aan alle (overige) formaliteiten is voldaan.

Naast een exequaturprocedure kennen veel landen, waaronder Nederland, een quasi- of verkapte exequaturprocedure die kan worden gevolgd als er geen executieverdrag van toepassing is. Deze procedure (ook wel aangeduid als de *actio iudicati*) leidt weliswaar niet tot een verlot tot tenuitvoerlegging van het buitenlandse vonnis, maar tot een veroordeling conform de veroordeling in het buitenlandse vonnis. De weg daarnaartoe verschilt echter niet wezenlijk van de exequaturprocedure; ook in de verkapte exequaturprocedure wordt uitsluitend getoetst of aan de erkenningsvoorwaarden (ditmaal die van de *lex fori*) is voldaan en vindt er geen nieuw onderzoek ten gronde plaats. Vandaar dat in de literatuur wordt aangenomen dat het verbod van dubbele exequatur ook geldt voor een verkapt exequatur: *exequatur sur quasi-exequatur ne vaut*.²⁹

Het *Oberste Gerichtshof* is van mening dat het Engelse betalingsbevel eveneens onder het verbod van dubbele exequatur valt, omdat de daaraan ten grondslag liggende rechtsbetrekking tussen partijen niet inhoudelijk is getoetst. Volgens de Oostenrijkse rechter is het daarmee geen 'beslissing' in de zin van Brussel Ibis en had het art. 53-certificaat niet mogen worden verstrekt. Toch niet helemaal zeker van zijn zaak wendt het *Oberste Gerichtshof* zich tot het Hof van Justitie.

Het Hof van Justitie legt uit dat het begrip 'beslissing' zoals dat in art. 2 onder a Brussel Ibis is gedefinieerd, ruim en ordeningsautonoom moet worden uitgelegd. Dat betekent dat iedere rechterlijke beslissing die in de lidstaat van herkomst het

onderwerp is of kan zijn geweest van een procedure op tegenpraak, in een andere lidstaat kan worden tenuitvoergelegd zonder verklaring van uitvoerbaarheid. Het doet er dus niet toe dat in de procedure in de lidstaat van herkomst de onderliggende vordering niet inhoudelijk is getoetst. Anders gezegd: een verkapte exequaturbeslissing van een lidstaat met betrekking tot een derdelands vonnis kan vrij circuleren binnen de EU, mits zij het resultaat is geweest (of had kunnen zijn) van een procedure op tegenspraak.³⁰ Is er dan helemaal geen beperking? Jawel, degene tegen wie de beslissing wordt tenuitvoergelegd kan verzoeken om weigering van de tenuitvoerlegging met een beroep op de weigeringsgronden genoemd in art. 45 Brussel Ibis.³¹ Zo zou volgens het Hof de tenuitvoerlegging van het betalingsbevel kennelijk onverenigbaar met de nationale openbare orde kunnen zijn, als J zich in de Engelse procedure "niet heeft kunnen verweren tegen de vorderingen die ten grondslag liggen aan de Jordaanse vonnissen waarop het betalingsbevel in het hoofdgeding betrekking heeft".³² Het is echter aan de Oostenrijkse rechter om dit te beoordelen. Voor J liep dat niet goed af.³³ Maar los daarvan: de onderliggende Jordaanse beslissingen zitten dan dus al in het systeem van Brussel Ibis dat tenuitvoerlegging toestaat zonder verklaring van uitvoerbaarheid. Ergo, derdelands vonnissen liften mee op het wederzijds vertrouwen tussen de lidstaten dat aan Brussel Ibis ten grondslag ligt.

Deze beslissing heeft in IPR-land tot behoorlijk wat beroering geleid.³⁴ Ook bij mijzelf en daarvan maakte ik mijn kantoorgenoot en strafrechtsspecialist, Thom Dieben, deelgenoot. Tot mijn verbazing vond hij het helemaal geen verrassende uitspraak. Hoe dat zo? Om dat aan u uit te leggen, neem ik u mee naar de zaak JR³⁵ over het Europees aanhoudingsbevel (EAB)³⁶. Ter toelichting: het EAB is een rechterlijke beslissing die door een lidstaat wordt uitgevaardigd met het oog op de aanhouding en de overlevering³⁷ door een andere lidstaat van een persoon die gezocht wordt met het oog op strafvervolgning of uitvoering van een tot vrijheidsbeneming strekkende straf of maatregel.³⁸ Elk EAB dient in beginsel in de andere lidstaten te worden uitgevoerd.³⁹ Ofwel: een door de rechterlijke autoriteiten van een

lidstaat uitgevaardigd EAB is geldig voor het hele grondgebied van de Europese Unie. Blijkens de preambule van de regeling berust de regeling inzake het EAB op “een hoge mate van vertrouwen tussen de lidstaten”.⁴⁰

De casus die ik u wil voorhouden is als volgt. JR is Litouws staatsburger. Begin 2014 heeft hij met een derde persoon in Litouwen afgesproken om tegen betaling drugs te vervoeren naar Noorwegen. Dat ging niet helemaal zoals gepland, want op 19 januari 2014 werd JR in Noorwegen aangehouden met een aantal kilo drugs. Later dat jaar is hij door de Noorse rechter in eerste aanleg veroordeeld tot ruim vier jaar gevangenisstraf. De Litouwse rechter heeft vervolgens deze Noorse uitspraak erkend op grond van het bilaterale verdrag van 5 april 2011 tussen Noorwegen en Litouwen betreffende de erkenning en tenuitvoerlegging van strafrechtelijke beslissingen, zodat de veroordeling in Litouwen ten uitvoer kon worden gelegd. In april 2016 is JR door de Noorse autoriteiten overgedragen aan Litouwen. Een aantal maanden daarna heeft de Litouwse rechter JR's voorwaardelijke vrijlating bevolen. JR schond echter de voorwaarden van zijn voorwaardelijke vrijlating met als gevolg dat hij in 2018 alsnog het restant van zijn straf moest uitzitten in Litouwen. Alleen: ondertussen was JR naar Ierland gevlucht. De Litouwse autoriteiten hebben daarom in mei 2018 een EAB uitgevaardigd met het oog op zijn overlevering. De Ierse rechter die over de tenuitvoerlegging van het EAB moet oordelen, wendt zich tot het Hof van Justitie. Hij vraagt zich (onder meer) af of de regeling van het EAB ook van toepassing is in een situatie waarin de gezochte persoon (JR) is veroordeeld en bestraft in een derde staat (Noorwegen), maar het vonnis van de derde staat krachtens een bilateraal verdrag tussen die derde staat en de uitvaardigende EU-lidstaat (Litouwen) is erkend in de uitvaardigende staat en overeenkomstig het recht van die uitvaardigende staat aldaar ten uitvoer is gelegd.

Het Hof van Justitie brengt in herinnering dat uit het EAB moet volgen “dat er een voor tenuitvoerlegging vatbaar vonnis, een aanhoudingsbevel of een andere voor tenuitvoerlegging

vatbare gelijkwaardige rechterlijke beslissing bestaat”. Het Hof verduidelijkt dat er aan het EAB dus een nationale rechterlijke beslissing ten grondslag moet liggen, en dat het daarbij moet gaan om een beslissing van een EU-lidstaat.⁴¹ Het Hof vervolgt dat een vonnis van een derde staat als zodanig dus niet de grondslag kan vormen van een aanhoudingsbevel. Een beslissing van een rechter van een uitvaardigende lidstaat waarbij een dergelijk derdelands vonnis wordt erkend en uitvoerbaar wordt verklaard, alsook daaruit voortvloeiende latere beslissingen ten aanzien van de tenuitvoerlegging van het erkende derdelands vonnis, kunnen dat wel.⁴² Het is dus niet vereist dat de ten uitvoer te leggen straf voortvloeit uit een vonnis van de rechten van de uitvaardigende lidstaat of een andere lidstaat.⁴³ Wel is het zo dat de uitvaardigende lidstaat moet voorzien in een rechterlijke toetsing aan de hand waarvan kan worden nagegaan of in de procedure die heeft geleid tot het derdelands vonnis de grondrechten van de veroordeelde in acht zijn genomen. Ook hier is dus een veiligheidsklep ingebouwd. En dan hoor ik enkelen onder u denken: ja maar, het gaat hier om een Schengenland. Dat klopt: dat geeft het Hof ook mee aan de Litouwse rechter ten behoeve van die toetsing.⁴⁴

De parallel is duidelijk: een derdelands vonnis kan niet door de voordeur maar wel door de achterdeur – via een rechterlijke beslissing van een EU-lidstaat tot erkenning en tenuitvoerlegging – de EU binnenkomen en profiteren van de EU-instrumenten die zijn gebouwd op het fundament van het wederzijds vertrouwen tussen de lidstaten.

In tegenstelling tot de beslissing in *J/H Limited* lijkt de beslissing in JR tot weinig ophef te hebben geleid. Ik heb geen annotaties of andere publicaties over de beslissing gevonden. Wel vond ik één blog. De auteur daarvan merkt op: “*Although automatic extradition without review only applies between EU Member States, the principle of mutual trust extends to the proper recognition of third-country judgments. Accordingly, the issuing Lithuanian authorities are to be trusted that, in the context of recognition, the sentence handed down in the third country of*

*Norway had been examined for compliance with fundamental rights, (...)*⁴⁵

Wij denken doorgaans in kokers; een civielrechtelijke koker, een strafrechtelijke koker. Het Hof van Justitie doet dat niet. Het heeft wel verschillende kamers,⁴⁶ maar niet per rechtsgebied. Er is dus geen civiele kamer en geen strafkamer. Sterker nog: twee van de rechters in de zaak J/H Limited, waren ook rechter in de zaak JR.⁴⁷

Als ik deze laatste beslissing had gekend, was ik vermoedelijk minder verrast geweest. Alleen al om die reden loont het om over de heg van de burens te kijken. Maar dat is niet het enige. Beide uitspraken laten zien dat sprake is van een verschuiving van erkenning van een beslissing ten gronde van een lidstaatrechter naar – kort gezegd – erkenning van een erkenning. Beide uitspraken raken daarmee aan een institutioneel probleem, namelijk: in hoeverre importeren we in de EU vonnissen van derde landen? Wat betekent het beginsel van wederzijds vertrouwen (nog) als we het hebben over de erkenning en tenuitvoerlegging van vonnissen?

Een eerste zoektocht leert dat helemaal niet zo duidelijk is wat dat beginsel van wederzijds vertrouwen precies betekent. Matthias Weller – die nader onderzoek heeft gedaan naar dit beginsel in het IPR – spreekt dan ook van “*a rather opaque, yet almost omnipresent buzzword of mutual trust*”.⁴⁸ En dat terwijl het beginsel zo’n belangrijke rol speelt. Zo zijn zowel het Brussels Ibis-regime van automatische erkenning en tenuitvoerlegging als het Europees aanhoudingsbevel gebaseerd op het wederzijds vertrouwen tussen de lidstaten.⁴⁹

Duidelijk is wel dat artikel 2 van het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU) de kern van het beginsel vormt. Daarin staat: “De waarden waarop de Unie berust, zijn eerbied voor de menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid, de rechtsstaat en eerbiediging van de mensenrechten, waaronder de rechten van personen die tot minderheden behoren. Deze

waarden hebben de lidstaten gemeen in een samenleving die gekenmerkt wordt door pluralisme, non-discriminatie, verdraagzaamheid, rechtvaardigheid, solidariteit en gelijkheid van vrouwen en mannen.”

In zijn advies over de toetreding van de EU tot het EVRM, spreekt het Hof van Justitie over “de fundamentele premisse dat elke lidstaat met alle andere lidstaten een reeks gemeenschappelijke waarden deelt waarop de Unie berust (...)”. Deze premisse impliceert en rechtvaardigt volgens het Hof dat de lidstaten er onderling op vertrouwen dat de andere lidstaten deze waarden erkennen en het Unierecht, dat deze waarden ten uitvoer brengt, derhalve in acht nemen.⁵⁰

Dus: omdat alle EU-lidstaten geacht worden deze waarden te delen, wordt van hen verwacht dat zij elkaar vertrouwen.⁵¹ Dat wederzijds vertrouwen wordt ingezet als middel om te komen tot Europese integratie. Het dwingt de lidstaten te veronderstellen dat de juridische oplossingen van de ene lidstaat uitwisselbaar zijn met die van de andere lidstaat, ondanks de inhoudelijke en procedurele verschillen tussen de verschillende rechtsstelsels. Dat is namelijk de enige manier om eenheid te bereiken en tegelijkertijd de diversiteit tussen de lidstaten te respecteren.⁵² Deze uitwisselbaarheid van nationale juridische oplossingen dient niet alleen de EU-burger die gebruik maakt van het vrij verkeer. Zij strekt ook ten behoeve van de overheid die dat vrij verkeer van haar burgers in goede banen moet leiden en misbruik daarvan tegen moet kunnen gaan. Het EAB is daar een goed voorbeeld van.

Maar als dit de achtergrond is, is het dan logisch of, beter gezegd, nodig om ook een erkenning door een lidstaat van een derdelands vonnis uitwisselbaar te maken? Of worden hier de grenzen van het wederzijds vertrouwen te ver opgerekt?

Het is opvallend dat het Hof de uitspraken doet op een moment dat het onderling vertrouwen sterk onder druk staat. Ik noem de situatie in Griekenland voor terugkerende statushou-

ders. Zo oordeelde de Raad van State in een zaak daarover dat ten aanzien van Griekenland niet zonder meer kan worden uitgegaan van het beginsel van wederzijds vertrouwen.⁵³ Ik noem ook de democratische terugval in landen als Polen en Hongarije en de zorgen over – onder andere – de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht aldaar. Zo stelde rechtbank Amsterdam prejudiciële vragen aan het Hof van Justitie over de onafhankelijkheid van Poolse rechters in relatie tot de uitvaardiging van een EAB en het recht op een eerlijk proces in Polen.⁵⁴

In de afgelopen jaren heeft het Hof van Justitie zich op het terrein van het strafrecht en het migratierecht genoodzaakt gezien om extra veiligheidskleppen in te bouwen door (meer) uitzonderingen te accepteren op het beginsel van wederzijds vertrouwen.⁵⁵ Ook in de zojuist besproken arresten zijn veiligheidskleppen ingebouwd. In *J/H Limited* neemt deze de vorm aan van de openbare orde-weigeringsgrond van art. 45 lid 1 onder a Brussel Ibis: als J zich bij de Engelse rechter niet heeft kunnen verweren tegen de vorderingen die de Jorjaanse rechter heeft toegewezen, zou de Oostenrijkse rechter op verzoek de tenuitvoerlegging van het betalingsbevel kunnen weigeren wegens strijd met de Oostenrijkse openbare orde. Ofwel: de rechter van de lidstaat waar het derdelands vonnis de EU binnenkomt, krijgt de rol van poortwachter toebedeeld en kan in de uitvoering daarvan (slechts) tot op zekere hoogte worden gecontroleerd door de rechters van de andere lidstaten.⁵⁶ Op dit moment is echter onvoldoende duidelijk wat die controle ten aanzien van zo'n 'erkenningbeslissing' inhoudt.

Voor de IPR-fanaten hier aanwezig: is de omstandigheid dat de poortwachter in zijn verkapte exequaturprocedure gebonden is aan het verbod van *révision au fond* voldoende om de weigeringsgrond van art. 45 lid 1 onder a Brussel Ibis in werking te stellen? Dat verbod belet hem immers de juistheid van het derdelands vonnis inhoudelijk te beoordelen. Of ligt het meer genuanceerd? Neem bijvoorbeeld de verkapte exequaturprocedure van art. 431 lid 2 Rv: kan in een andere EU-lidstaat alleen

met succes een beroep worden gedaan op de weigeringsgrond van art. 45 lid 1 onder a Brussel Ibis als in de Nederlandse procedure geen inhoudelijke verweren zijn gevoerd in het kader van de Gazprom-criteria?⁵⁷ Of is de veiligheidsklep zoals door het Hof geformuleerd in *J/H Limited* al buiten werking gesteld als die inhoudelijke verweren niet zijn gevoerd, maar (in het kader van de materiële openbare orde-toets van Gazprom) wel hadden kunnen worden gevoerd in de Nederlandse procedure?

Onduidelijk is ook in hoeverre de meer procedurele aspecten van het derdelands vonnis kunnen doorwerken in de openbare orde-toets van art. 45 lid 1 onder a Brussel Ibis. Kan bijvoorbeeld een Hongaarse beslissing tot erkenning en tenuitvoerlegging van een Russische beslissing die op 'Yukos-achtige' wijze tot stand is gekomen, alsnog worden tegengehouden? In Nederland is de erkenning van het Yukos-faillissement geweigerd wegens strijd met de Nederlandse openbare orde, zowel wat betreft het procedurele aspect als het materiële aspect.⁵⁸ Dat het huidige Poetin-vriendelijke Hongarije de deur openzet daar waar wij hem gesloten zouden houden, is helaas niet geheel ondenkbaar. Zou de Nederlandse rechter – of iedere andere lidstaatrechter – die met de Hongaarse beslissing wordt geconfronteerd, ook gebonden zijn aan de beoordeling (rechtens en feitelijk) door de Hongaarse rechter van het *fair trial*-gehalte van de procedure in Rusland?⁵⁹

Het zijn vragen over de reikwijdte van het beginsel van wederzijds vertrouwen waarop ik vandaag geen antwoord kan geven, maar waarnaar mijns inziens vanuit een breder internationaal privaats/publiek-perspectief onderzoek zou moeten worden gedaan.⁶⁰ We blijken immers in hetzelfde schuitje te zitten.

3. Leentjebuur

Dan kom ik nu toe aan het tweede voorbeeld. Op dit moment kan iemand die veroordeeld is wegens een strafbaar feit of misdrijf bij afzonderlijke strafrechtelijke beslissing worden verplicht een geldbedrag aan de staat te betalen ter ontneming

van het wederrechtelijk verkregen voordeel.⁶¹ Er is echter een wet in voorbereiding die daarnaast ook confiscatie van – uit misdrijf afkomstige – goederen (zaken en vermogensrechten) mogelijk maakt, zonder dat sprake is van een voorafgaande veroordeling.⁶² Dit wordt ook wel aangeduid met de term *non conviction based confiscation* (NCBC), naar de Angelsaksische pendant ervan. De NCBC-regeling, waarin niet de persoon maar het object centraal staat,⁶³ dient een publiekrechtelijk belang. Zij beoogt te voorkomen dat criminele goederen of de opbrengst van de verkoop daarvan, in de maatschappij blijven circuleren of zelfs worden gebruikt ten behoeve van het plegen van nieuwe strafbare feiten. Zowel het NCBC-beslag als de daaropvolgende onteigeningsprocedure is ingericht als een civiele procedure. Het is (dus) de civiele rechter die oordeelt over het verzoek van het Openbaar Ministerie (OM) tot beslag en tot confiscatie. Dat is niet zomaar. Uit de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel volgt dat de strafrechtelijke aanpak niet langer volstaat. De civiele route biedt niet alleen mogelijkheden voor een ruimere ontneming van crimineel voordeel, zij maakt ook een snellere afhandeling mogelijk. Aldus wordt het privaatrecht ingezet voor de bestrijding van de georganiseerde, ondermijnende criminaliteit, in aanvulling op de bestaande publiekrechtelijke mogelijkheden.⁶⁴ Een mooi voorbeeld van leentjebuurt.

Maar hoe werkt een dergelijk leentjebuurt in de internationale context? De wetgever acht het van belang dat een beroep kan worden gedaan op de medewerking van andere staten, bijvoorbeeld als het vermogensobject zich in een ander land bevindt en het NCBC-beslag aldaar zou moeten worden geëffectueerd.⁶⁵ De strafrechtelijke rechtsinstrumenten voor internationale samenwerking bieden hier niet steeds soelaas.⁶⁶

Kan dan wellicht de internationaal privaatrechtelijke weg worden bewandeld? Ter gelegenheid van het emeritaat van prof. John Vervaele eerder deze maand schreven prof. Aukje van Hoek – mijn andere leermeester en promotor – en ik een bijdrage over het gebruik van het IPR als samenwerkingsme-

chanisme bij de inning van publiekrechtelijke vorderingen.⁶⁷ Daarbij hebben we vooral gekeken naar Verordening Brussel Ibis. Zojuist bleek al dat een vonnis dat binnen het toepassingsgebied van deze verordening valt, in de hele EU ten uitvoer kan worden gelegd. Dit is bijzonder nuttig wanneer de gedaagde geen activa heeft in de forumstaat. De gemakkelijke erkenning en tenuitvoerlegging op grond van Brussel Ibis heeft geen equivalent in het strafrecht en het bestuursrecht. Het is daardoor voor overheden aantrekkelijk om de privaatrechtelijke weg te gebruiken.

De toepassing van Brussel Ibis is echter beperkt tot ‘burgerlijke en handelszaken’. Dit begrip dient verordeningsautonom te worden uitgelegd. In een reeks zaken heeft het Hof van Justitie de criteria uitgewerkt die nationale rechters moeten hanteren om te bepalen of een specifieke vordering onder het begrip ‘burgerlijke en handelszaken’ valt. Volgens vaste rechtspraak moet, om te bepalen of een rechtsvordering binnen de werkingssfeer van het begrip ‘burgerlijke en handelszaken’ valt “de rechtsbetrekking tussen de procespartijen en het voorwerp van het geschil of, als alternatief, de grondslag en de wijze van instellen van de vordering worden onderzocht”.⁶⁸ Dat betekent dat wanneer de overheid een vordering instelt tegen een private partij, de rechter moet nagaan of de overheid bevoegdheden uitoefent die buiten de gewone rechtsregels vallen die van toepassing zijn op betrekkingen tussen private partijen. Het publieke doel dat aan de vordering ten grondslag ligt is niet relevant, de regels die daarop van toepassing zijn wel. Wanneer private instanties gemachtigd zijn om openbare functies te vervullen, wordt op hen dezelfde toets toegepast.⁶⁹

Een van de oudste zaken over het begrip ‘burgerlijke en handelszaken’ betrof de betaling van aan Eurocontrol verschuldigde vergoedingen voor het gebruik van de luchtverkeersleidingsdiensten van deze internationale organisatie. Eurocontrol had van de Belgische rechter een betalingsbevel gekregen tegen de Duitse luchtvaartmaatschappij LTU en probeerde dit bevel ten uitvoer te leggen in Duitsland, het land van vestiging van

LTU. Het Hof van Justitie oordeelde dat de vordering buiten het toepassingsgebied van het EEX-Verdrag⁷⁰ valt. Het Hof verwees naar het feit dat in dit geval een overheidsinstantie een dienst verleent waarvan het gebruik verplicht en exclusief is. Bovendien zijn in dit geval het tarief van de heffingen, de berekeningswijze en de wijze van inning eenzijdig door de overheid vastgesteld. Dit alles bracht het Hof tot de conclusie dat de relatie tussen LTU en Eurocontrol geen burgerlijke of handelszaak betrof.⁷¹

Deze redenering leek de inning van publieke heffingen uit te sluiten van het materiële toepassingsgebied van het EEX-Verdrag en de opvolgende verordeningen Brussel I en Brussel Ibis. Illustratief in dit verband is het *Sparks-project*: een project dat begin jaren 2000 in Londen werd gestart met het specifieke doel civiele verkeershandhaving in heel Europa mogelijk te maken. Een van de manieren waarop de autoriteiten dit probeerden te bereiken, was door een private partij in het spel te brengen. In een *position paper* van maart 2008 concludeerde de Britse parkeervereniging echter dat “*Private companies established to pursue payment of cross border penalties have had only limited success due to lack of enabling legislation.*”⁷² Dat deze methode van privatisering van verkeersheffingen daadwerkelijk zou kunnen werken, werd voor het eerst duidelijk toen het Hof van Justitie in 2017 uitspraak deed in de zaak *Pula Parking*, beschreven in onze bijdrage.⁷³

De meest recente zaak is door het Hof zelfs bij beschikking⁷⁴ (in plaats van arrest) behandeld, omdat de zaak niet werd geacht nieuwe relevante vragen op te werpen.⁷⁵ Zij betrof de inning door een private onderneming van niet-betaalde tolheffingen in Hongarije, bestaande uit de ticketprijs en een aanvullende heffing. Ook volgens het Hof is het bedrag van de aanvullende heffing wettelijk vastgesteld, wordt zij automatisch opgelegd in geval van niet-betaling, leidt zij tot een aanzienlijke verhoging van het oorspronkelijk verschuldigde bedrag en dekt zij niet de kosten van invordering. Desalniettemin kon de tolheffing, inclusief de aanvullende heffing, worden geïnd met

behulp van het regime van Brussel Ibis, omdat zij wordt geïnd volgens de regels voor privaatrechtelijke schulden en er in de Hongaarse wet een afzonderlijk stelsel bestaat van overheidsboetes.⁷⁶

Deze zaken laten zien dat de inning van verkeersheffingen onder het regime van Brussel Ibis kan worden gebracht door de openbare dienst uit te besteden aan een private onderneming. De private onderneming kan een extra heffing opleggen voor het zonder kaartje gebruikmaken van de openbare voorzieningen en daarnaast kosten in rekening brengen voor de inning ervan. Hoewel publiekrechtelijke boetes niet kunnen worden opgelegd, lijken de extra heffingen plus de kosten van het civielrechtelijke handhavingproces minstens even hoog als de publiekrechtelijke boetes en zouden zij zelfs doeltreffender kunnen zijn in het tegengaan van wanbetaling.⁷⁷

In deze zaken is een publiekrechtelijke geldvordering omgezet in een privaatrechtelijke schuld door de eiser te veranderen. Dit werkt in geval van dienstverlening, maar alleen als het systeem daadwerkelijk privaatrechtelijk is opgezet. Het is niet haalbaar om dit op deze wijze te doen wanneer de vordering uitgesproken publiek is, zoals bijvoorbeeld het geval is bij belastingvorderingen. Toch zijn overheden er ook in deze gevallen in geslaagd de belastingschuld anders te verpakken – meestal door de verweerder te veranderen – en daardoor gebruik te kunnen maken van het systeem van (de voorlopers van) Brussel Ibis.⁷⁸

Zo richtte de Engelse belastingdienst met succes haar pijlen op verschillende Deense entiteiten en individuen die geprofiteerd hadden van een btw-carrouselfraude. Door deze fraude was de Engelse belastingdienst een flink bedrag aan btw misgelopen. Zij kiest er echter voor om geen vordering in te stellen tegen de Engelse belastingontduikers, te weten: de Engelse ondernemingen in de transactieketen die goederen het Verenigd Koninkrijk hebben uitgevoerd en de ontvangen btw niet aan de belastingdienst hebben afgedragen.⁷⁹ In plaats daarvan stelt

11

de Engelse belastingdienst bij de Engelse rechter een vordering in uit onrechtmatige daad tegen de buitenlandse partijen die niet btw-plichtig waren in het Verenigd Koninkrijk maar die volgens haar wel de reële begunstigen waren van de door dit mechanisme van belastingontduiking verkregen bedragen.⁸⁰ Zij vordert een schadevergoeding overeenkomend met het bedrag van de niet-afgedragen btw. Tot zekerheid van haar schadevordering heeft de Engelse belastingdienst conservatoir beslag gelegd in Denemarken, na daartoe verkregen verlof van de Deense rechter. De daarop volgende Deense procedure tot vanwaardeverklaring van het beslag en tot betaling van het schadebedrag leidt tot prejudiciële vragen aan het Hof van Justitie over de (materiële) toepasselijkheid van Brussel I. Het Hof oordeelt dat de weg van Brussel I inderdaad openstaat.⁸¹ De rechtsbetrekking tussen de Engelse belastingdienst en de buitenlandse partijen wordt immers niet beheerst door de btw-wetgeving van het Verenigd Koninkrijk, maar door het Engelse onrechtmatige daadsrecht.⁸²

Terug naar het wetsvoorstel voor de *non conviction based confiscation*. Ook hierin wordt de vordering anders ingekleed. Niet alleen is de vordering zoveel mogelijk in een privaatrechtelijk jasje gestoken. In de NCBC-regeling is bovendien het object van beslaglegging en onteigening centraal gesteld. Ook daarin wijkt de regeling af van het strafrecht waarin de persoon van de verdachte centraal staat. Toch is deze verkleedpartij mijns inziens onvoldoende om ook toegang te hebben tot het internationaal privaatrechtelijke instrumentarium, zoals Brussel Ibis of bijvoorbeeld de verordening betreffende het Europees bankbeslag.⁸³ Onteigening is immers bij uitstek een uitoefening van overheidsbevoegdheid. De gekozen privaatrechtelijke route maakt dat niet anders; het is nog steeds een route die niet door een private partij bewandeld zou kunnen worden. Hetzelfde geldt voor het aan de confiscatie voorafgaande conservatoir beslag. Weliswaar sluit het beslag nauw aan bij de regeling van conservatoir beslag in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, maar de grondslag voor het beslag is diezelfde confiscatiebevoegdheid van het OM.⁸⁴ Bestaat die bevoegdheid

niet in het concrete geval, dan kan de civiele rechter geen verlof verlenen. Daarmee is de *non conviction based confiscation* een voorbeeld waarbij de publiek/private samenwerking op nationaal niveau niet doorwerkt op het internationale niveau.⁸⁵ Een voorbeeld waarbij het IPR als internationaal coördinatiemechanisme geen rol kan vervullen. Maar wie weet wat de toekomst ons nog zal brengen. Op nationaal niveau wordt immers steeds meer gezocht naar vormen van publiek/private samenwerking.⁸⁶ Daarmee blijft het een onderwerp dat onderzoek behoeft: (in) hoe(verre) kan het IPR naast andere internationale coördinatiemechanismen bijdragen aan een grensoverschrijdende handhaving in gevallen van publiek/private samenwerking.

4. Afsluitend

Ik kom tot een afronding. Eigenlijk had ik nog een derde voorbeeld, maar bij mijn oratie vergaat het me hetzelfde als bij mijn proefschrift. Ook dat zou eigenlijk uit drie delen bestaan. Met twee delen was het aantal pagina's echter al ruim overschreden. Zo ook hier; de tijd is op. Kennelijk ben ik meer van de tweeluiken dan van de drieluiken. De boodschap is niettemin duidelijk, althans dat hoop ik. Het IPR is een januskop. Beide gezichten zijn belangrijk. In het onderzoek dat ik in de komende jaren wil gaan verrichten is het mij vooral te doen om het gezicht dat naar buiten is gekeerd. Het IPR als één van de internationale coördinatiemechanismen. Dat "één van de" is waar het wat mij betreft om draait. Het IPR is onderdeel van de internationale architectuur. Onderzoek doen vanuit dat grotere geheel draagt bij aan het zien van dwarsverbanden, aan het begrijpen en kunnen duiden van regelgeving en jurisprudentie, en aan het vinden van oplossingen. We kunnen van elkaar leren en we kunnen elkaar helpen. Het belang van goed contact met de burens kan niet worden onderschat. Het is niet voor niets een bekende tegeltjeswijsheid. Mijn Leidse collega's van de betreffende buurgebieden moeten dus niet verbaasd zijn als ik binnenkort voor hun deur sta.

5. Dankwoord

Aan het einde van deze rede spreek ik graag enkele woorden van dank uit.

Allereerst dank ik het College van Bestuur van de Universiteit Leiden en het bestuur van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid voor het in mij gestelde vertrouwen.

Mijn aankomst in Leiden was als een warm bad. Dank daarvoor aan alle collega's van het Instituut voor Privaatrecht en, meer in het bijzonder, van de afdeling Civiel Recht. Dank Jeroen en Ekaterina, het is een groot plezier om samen met jullie het IPR-onderwijs te mogen verzorgen. Dank Vanessa voor het delen van je kamer met mij – ik verwacht daar nog veel gezelligheid van. Dank ook aan David die zich voor deze oratie in het Oostenrijkse executierecht verdiepte. Ik zie uit naar onze verdere discussies in het kader van jouw proefschrift over het erkennings- en executierecht. En natuurlijk dank aan de studenten; een volle collegezaal is toch echt veel leuker dan onderwijs op afstand – hopelijk vinden jullie dat ook.

Zonder de steun, aanmoediging en hulp van anderen zou ik hier niet staan.

Professor Struycken, wat fijn dat u er bent vandaag. U bracht mij de liefde voor het vak bij en wist mij te overtuigen het wetenschappelijke pad te bewandelen. Uw steun tot op de dag van vandaag is mij zeer dierbaar.

Aukje, ik benoemde al dat je mijn andere leermeester en promotor bent, maar je bent zoveel meer dan dat. Op de kruispunten van mijn leven ben jij er steeds om me met raad en daad terzijde te staan. Oneindig veel dank daarvoor.

Mijn dank gaat ook uit naar mijn partners en collega's bij JahaRaymakers. Niet alleen voor de tijd en ruimte die mij wordt geboden om mijn advocatuurlijke bestaan te combineren met

het bekleden van deze leerstoel. Maar ook voor jullie *moral support*.

Dat laatste geldt ook voor mijn vriendinnen – we zien elkaar te weinig en toch zijn jullie er altijd.

Tot slot mijn familie.

Pap, ik herinner me nog jouw oratie met aan het einde de dia van mama, Dirk en mij en de rozen die je ons gaf. Hier staat een trotse dochter die heel dankbaar is dat jij en mama er allebei zijn vandaag.

Kees, jij bent mijn leven. Dank dat je aan mijn zij staat. Sorry voor mijn mentale afwezigheid in de afgelopen periode – vanaf nu wordt het beter. Dat geldt ook voor jou lieve Simon; vanaf nu ben ik hopelijk een minder verstrooide professor. Mette, Sarah, Kees, met trots en bewondering volg ik jullie levenswandel. Jullie warmte en gezelligheid zijn een onmisbaar ingrediënt van ons samengestelde gezin. Dus hoe vaker jullie met jullie geliefden naar Amsterdam komen, hoe beter. Teun en Anouk, we zijn er voor elkaar wanneer het ertoe doet, steeds weer. Hoe bijzonder en belangrijk is dat – dank.

U allen dank ik voor uw aanwezigheid en aandacht. Het is de hoogste tijd voor een borrel.

Ik heb gezegd.

Noten

1. A.V.M. Struycken, *Co-ordination and co-operation in respectful disagreement*, General Course on Private International Law, Hague Academy of International Law, Collected Courses, Volume 311 (2004): Leiden/Boston: Martinus Nijhoff Publishers 2009, p. 194.
2. Zie A. Mills, *The Confluence of Public and Private International Law: Justice, Pluralism and Subsidiarity in the International Constitutional Ordering of Private Law*, Cambridge University Press 2009, p. 31-32.
3. Zie uitgebreid hierover: Mills 2009, par. 2.3.
4. L. Strikwerda & S.J. Schaafsma, *Inleiding tot het Nederlandse internationaal privaatrecht*, Deventer: Wolters Kluwer 2019, p. 25.
5. Deze twee foto's betreffen enerzijds een screenshot van mijn profielpagina op de website van de Universiteit Leiden en anderzijds een foto van de boekenkast waar – in de bibliotheek van de Leidse rechtenfaculteit – de IPR-collectie te vinden is, te weten naast de boekenkast met de internationaal publiekrechtelijke boeken.
6. Daaronder ook begrepen de internationale poot van het sociale zekerheidsrecht.
7. <https://www.hagueacademy.nl/>
8. <https://knvir.org/>
9. <https://www.ila-hq.org/>
10. A. Mills, *The Confluence of Public and Private International Law: Justice, Pluralism and Subsidiarity in the International Constitutional Ordering of Private Law*, Cambridge University Press 2009.
11. Mills 2009, p. 298-299.
12. Zie art. 81 VWEU.
13. Zie o.a. de preambules van de Insolventieverordening (par. 3-5) en de Verordeningen Brussel Ibis (par. 3-4), Brussel IIter (par. 3-4), Rome I (par. 1, 6) en Rome II (par. 1, 6).
14. Mills 2009, p. 188.
15. Waarbij uiteraard het EVRM een ruimer geografisch bereik heeft dan de EU.
16. Zie bijvoorbeeld het voorstel van de Europese Commissie van 23 februari 2022 voor een Corporate Sustainability Due Diligence Richtlijn, COM(2022) 71 final, 2022/0051(COD).
17. Verordening (EU) nr. 1215/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (herschikking), OJ L 351, 20.12.2012, p. 1–32.
18. Zie art. 28 lid 2 Brussel Ibis. Zie voorts art. 45(1)b Brussel Ibis.
19. Verordening (EG) nr. 593/2008 van het Europees Parlement en de Raad van 17 juni 2008 inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst (Rome I), OJ L 177, 4.7.2008, p. 6–16.
20. Mills 2009, p. 300.
21. De systemische benadering van Mills is – om het in zijn eigen woorden te zeggen – “*an argument for a change in the consciousness of academics, judges, practitioners and legislators to replace the idea of the ‘conflict’ of laws with the idea of the confluence of public and private international law. It has sought to replace the idea of private international law as an expression of national sovereign autonomy, concerned with private justice and private rights, with the idea of private international law rules as a mutually constitutive international system of secondary norms, serving a public constitutional function. Private international law is not merely a discipline of narrow professional interests for specialist national lawyers and academics. [...] It is a system for the pluralist ordering of private law which raises profound questions of global justice.*” Mills 2009, p. 308-309.
22. Ook andere auteurs concentreren zich op de ordeningsfunctie van het IPR. Zie onder andere: H. Muir Watt, ‘Private international law’s shadow contribution to the question of informal transnational authority’, *Indiana Journal of Global Legal Studies* 2018, 25 (1), p. 37-60; L. Gillies, ‘The conflict of laws as a technique of demand side regulation in claims for recovery of cultural objects’, (2015) 11

- Journal of Private International Law* 295; U. Grušić (2012) *The international employment contract: ideal, reality and regulatory function of European private international law of employment*, PhD thesis, London School of Economics and Political Science.
23. HvJ EU 7 april 2022, C-568/20, NJ 2022/213 m.nt. Strikwerda (*J/H Limited*).
 24. Uit de beslissing volgt niet waar H Limited is gevestigd.
 25. HvJ EU 7 april 2022, C-568/20, NJ 2022/213 m.nt. Strikwerda (*J/H Limited*), r.o. 20, 32.
 26. De beslissing van de *High Court* stamt nog uit het pre-Brexit tijdperk.
 27. Zie preambule Brussel Ibis, par. 26: “Op grond van het wederzijdse vertrouwen in de rechtsbedeling in de Unie is het in beginsel gerechtvaardigd dat in een lidstaat gegeven beslissingen worden erkend in alle lidstaten zonder dat daarvoor een speciale procedure nodig is. Bovendien rechtvaardigt het doel, namelijk de grensoverschrijdende geschillenbeslechting minder tijdrovend en goedkoper te maken, dat de verklaring van uitvoerbaarheid die vóór de tenuitvoerlegging in de aangezochte lidstaat moet worden gevraagd, wordt afgeschaft. Bijgevolg moet een beslissing die door de gerechten van een lidstaat is gegeven, op dezelfde manier worden behandeld als een beslissing die in de aangezochte lidstaat is gegeven”.
 28. Zie de ingevulde questionnaire voor Oostenrijk in het *Judgtrust Project*, https://www.asser.nl/media/795641/austria_report.pdf, p. 51, no. 63. Zie voorts §2 (2) *Exekutionsordnung* (EO) waaruit volgt dat de EO ook van toepassing is op buitenlandse beslissingen die in Oostenrijk kunnen worden tenuitvoergelegd zonder exequatur (dus Brussel Ibis beslissingen) en § 418 (2) waaruit kan worden afgeleid dat (dus ook) voor die beslissingen een *Exekutionsbewilligung* van de rechter nodig is voordat tot executie kan worden overgegaan.
 29. Magnus/Mankowski/ *Merrett*, Brussel Ibis Regulation, 2022, Art. 2, rdnr. 12. Zie ook mijn annotatie bij HR 12 december 2017, ECLI:NL:HR:2017:3104, *JOR* 2018/87 (*Sonera/Čukurova*), par. 5.
 30. Uit het arrest Owens bank (HvJ EG 20 januari 1994, C-129/92, NJ 1994/351, m.nt. J.C. Schultsz) volgt dat zuivere exequaturbeslissingen buiten het materiële toepassingsgebied van (thans) Brussel Ibis vallen. In deze zin (ook) L. Strikwerda in zijn noot bij *J/H Limited*, NJ 2022/213, par. 1. Deze beslissingen worden mijns inziens dus niet geraakt door het arrest *J/H Limited* dat (immers) ziet op het formeel toepassingsgebied. Zie echter Zilinsky die ervanuit lijkt te gaan dat zuivere exequaturbeslissingen ook de EU binnenkomen, maar vervolgens zullen sneuvelen op grond van art. 45 lid 1 onder a Brussel Ibis. Zie M. Zilinsky, ‘Tenuitvoerlegging van derdelands rechterlijke beslissingen en de Verordening Brussel I-bis’, *WPNR* 2022(7379), p. 547. Ook Bens meent dat zuivere exequaturbeslissingen het Brussel Ibis-systeem binnenkomen; zie haar annotatie bij het arrest in *JBPR* 2022, par. 11. Krzeminski komt via een afwijkende route tot de conclusie dat zuivere exequaturbeslissingen buiten het (formeel) toepassingsgebied van Brussel Ibis vallen; zijns inziens impliceert het begrip ‘beslissing’ dat een zelfstandig oordeel ten gronde is vereist. K.J. Krzeminski, ‘Actio iudicati onder de Brussel I-bis Vo: een open deur of een geopend ‘achterdeurtje’?’, *NIPR* 2022/4, p. 654.
 31. Daarnaast kan op grond van art. 41 lid 2 Brussel Ibis ook een beroep worden gedaan op weigeringsgronden waarin het recht van de aangezochte lidstaat voorziet, voor zover zij niet onverenigbaar zijn met de weigeringsgronden van art. 45 Brussel Ibis. Gedacht kan bijvoorbeeld worden aan het niet in acht nemen van voorgeschreven formaliteiten van het nationale beslag- en executierecht, disproportionaliteit van tenuitvoerleggingsmiddelen of misbruik van recht; zie T&C Rv, commentaar op art. 41 Brussel I-bis (Krzeminski 2022). Zie voorts A-G Pikamaä in zijn Conclusie bij *J/H Limited*, ECLI:EU:C:2021:1026, par. 46.
 32. HvJ EU 7 april 2022, C-568/20, NJ 2022/213 m.nt. Strikwerda (*J/H Limited*), r.o. 46.
 33. Zie OGH 19 mei 2022, 3 Ob 71/22w, <https://bit.ly/3M4Dd2S> en het commentaar daarop van P.L. Eichmüller, ‘H Limited – The Austrian Sequel’, *EAPIL*

- Blog 25 juli 2022: <https://epil.org/2022/07/25/h-limited-the-austrian-sequel/>.
34. Zie o.a. B. Hess, 'Exequatur sur exequatur (ne) vaut? Der EuGH erweitert die Freizügigkeit von Drittstaatenurteilen nach Art. 39 ff. EuGVVO', *IPRax* 2022, p. 349-351; Zilinsky 2022, p. 543-549; Strikwerda 2022; Krzeminski 2022, p. 650-659.
 35. HvJ EU 17 maart 2021, C-488/19, ECLI:EU:C:2021:206 (*JR*).
 36. Kaderbesluit van de Raad van 13 juni 2002 betreffende het Europees aanhoudingsbevel en de procedures van overlevering tussen de lidstaten (2002/584/JBZ).
 37. Een uitlevering die binnen de EU plaatsvindt, heet een overlevering. Zie in meer detail: V.H. Glerum en N. Roze-mond in: *Handboek Internationaal Strafrecht 2022/4.1*.
 38. Kaderbesluit EAB, art. 1.
 39. Zie V.H. Glerum, *Tussen vrijheid en gebondenheid: het Europees aanhoudingsbevel 2.0* (oratie Groningen), Deventer: Wolters Kluwer 2022, par. 2, met verwijzing naar HvJ EG 6 oktober 2009, C-123/08, ECLI:EU:C:2009:616 (*Wolzenburg*), r.o. 57.
 40. Zie preambule Kaderbesluit EAB, par. 10: "De regeling inzake het Europees aanhoudingsbevel berust op een hoge mate van vertrouwen tussen de lidstaten. De toepassing ervan kan slechts worden opgeschort in geval van een ernstige en voortdurende schending door een lidstaat van de in artikel 6, lid 1, van het Verdrag betreffende de Europese Unie neergelegde beginselen, welke schending door de Raad is geconstateerd overeenkomstig artikel 7, lid 1, en volgens de procedure van artikel 7, lid 2, van dat Verdrag."
 41. HvJ EU 17 maart 2021, C-488/19, ECLI:EU:C:2021:206 (*JR*), r.o. 42-44.
 42. HvJ EU 17 maart 2021, C-488/19, ECLI:EU:C:2021:206 (*JR*), r.o. 47.
 43. HvJ EU 17 maart 2021, C-488/19, ECLI:EU:C:2021:206 (*JR*), r.o. 52.
 44. Het Hof geeft in dit verband de Litouwse rechter nog mee dat *in casu* het om een derde staat gaat die bevoorrechte betrekkingen met de EU onderhoudt die verder gaan dan economische en commerciële samenwerking. Zo heeft Noorwegen met de EU een verdrag gesloten over procedures voor overlevering tussen de lidstaten van de EU, IJsland en Noorwegen. Daarbij hebben de verdragspartijen uitdrukking gegeven aan hun vertrouwen in de structuur en de werking van elkaars rechtsstelsels en in hun vermogen om een eerlijke procesgang te garanderen; HvJ EU 17 maart 2021, C-488/19, ECLI:EU:C:2021:206 (*JR*), r.o. 60.
 45. T. Wahl, 'CJEU: Convictions of Third Countries Executed in EU Member States Can Be Subject of an EAW', 12 april 2021, <https://eucrim.eu/news/cjeu-convictions-of-third-countries-executed-in-eu-member-states-can-be-subject-of-eaw/>.
 46. Protocol betreffende het statuut van het Hof van Justitie van de Europese Unie, *Pb* C 203/72, art. 16 en Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie, *OJ L* 265, 29.9.20212, p. 1-42, hfd. 2 art. 11 en hfd. 7 art. 27 e.v.
 47. Vgl. HR 6 juli 2021, ECLI:NL:HR:2021:1042, *NJ* 2022/121 m.nt. Th.M. de Boer (*Centrale Bank Suriname*). De Boer vraagt zich in zijn annotatie (par. 1) af of de (ogenschijnlijke) koerswijziging in het betreffende arrest ten aanzien van immuniteit van executie zich laat verklaren door de omstandigheid dat het een beschikking van de strafkamer van de Hoge Raad betreft en niet een beslissing van de civiele kamer, om vervolgens te constateren dat in de strafkamer die over de zaak oordeelde ook een vicepresident zitting had die doorgaans deel uitmaakt van de civiele kamer en in de beschikking ook uitdrukkelijk wordt verwezen naar eerdere arresten van de civiele kamer over immuniteit van executie. Het was dus kennelijk niet de bedoeling dat beide kamers ieder hun eigen koers zouden varen.
 48. M. Weller, 'Mutual trust: in search of the future of European Union private international law', (2015) *Journal of Private International Law*, 11:1, 64-102.
 49. Zie preambule Brussel Ibis, par. 26 en preambule Kaderbesluit EAB, par. 10.

50. HvJ EU 18 december 2014, adviesprocedure 2/13, Advies krachtens artikel 218, lid 11 VWUEU, ECLI:EU:C:2014:2454, punt 168. In punt 191 vervolgt het Hof dat het beginsel van onderling vertrouwen tussen de lidstaten van wezenlijk belang is in het Unierecht, aanzien het de mogelijkheid biedt om een ruimte zonder binnengrenzen te verwezenlijken en in stand te houden.
51. C. Rizcallah, 'Le principe de confiance mutuelle dans l'union européenne: un principe en péril', *Dalloz, Les Cahiers de la Justice* 2022/3, p. 448. Zie ook C. Rizcallah, 'Le principe de confiance mutuelle: une utopie malheureuse', *Revue trimestrielle des droits de l'Homme* 2019/2, p. 297-322.
52. Rizcallah 2022, p. 451.
53. Zie RvS 15 juli 2019, ECLI:NL:RVS:2019:2385, AB 2019/433 m.nt. L. Hillary, r.o. 6.3.
54. Zie Rb. Amsterdam 31 juli 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:3776 en HvJ EU 17 december 2020, C-354/20 PPU en C-412/20 PPU, ECLI:EU:C:2020:1033 (*L en P*). Zie hierover: P.A.M. Verrest, 'Zorgen om de rechtsstaat in Polen bij uitvoering van een Europees aanhoudingsbevel', *NtEr* 2021, nr. 3/4, p. 81 e.v.
55. Zie ten aanzien van het EAB: HvJ EU 5 april 2016, C-404/15 en C-659/15 PPU, ECLI:EU:C:2016:198 (*Aranjosi en Căldăraru*), bevestigd en nader uitgewerkt in HvJ EU 25 juli 2018, C-220/18 PPU, ECLI:EUC:2018:589 (*ML*) en HvJ EU 15 oktober 2019, C-128/18, ECLI:EU:C2019:857 (*Dorobantu*); zie voorts HvJ EU 17 december 2020, C-354/20 PPU en C-412/20 PPU, ECLI:EU:C:2020:1033 (*L en P*). Zie ten aanzien van (de afwijzing van) asiolverzoeken onder het Dublin-systeem: HvJ EU 19 maart 2019, C-163/17, ECLI:EU:C:2019:218 en HvJ EU 19 maart 2019 in de gevoegde zaken C-297/17, C-318/17, C-319/17 en C-438/17, ECLI:EU:C:2019:219.
56. A-G Pikamaä heeft het in zijn Conclusie bij het arrest over een "volledig geprivatiseerde" controle van beslissingen, die immers alleen kan plaatsvinden als er een verzoek tot weigering is ingediend (ECLI:EU:C:2021:1026, par. 24). Daar komt bij dat – naar ik met de A-G (ECLI:EU:C:2021:1026, par. 24) aanneem (het Hof zegt hier niets over) – ook de rechtsmiddelen in het land van herkomst in beginsel moeten zijn uitgeput.
57. HR 26 september 2014, ECLI:NL:HR:2014:2838, *NJ* 2015/478 m.nt. Th.M. de Boer (*Gazprombank*).
58. HR 18 januari 2019, ECLI:NL:HR:2019:54, *NJ* 2019/364 m.nt. Th.M. de Boer, *JOR* 2019/165 m.nt. P.M. Veder.
59. Zie HvJ EU 7 april 2022, C-568/20, *NJ* 2022/213 m.nt. Strikwerda (*J/H Limited*), r.o. 43 laatste zin.
60. Daarbij zou dan ook de rol kunnen worden onderzocht van het Unierechtelijk beginsel van het verbod van fraude en rechtsmisbruik. Zie over dit beginsel: HvJ 28 oktober 2020, C-112/19, ECLI:EU:C:2020:864 (*Kreins Heinsberg*), r.o. 46 en de verwijzing daarnaar in de Conclusie bij *J/H Limited*, ECLI:EU:C:2021:1026, vn. 37.
61. Zie art. 36e Sr.
62. Wetsvoorstel confiscatie criminele goederen (gepubliceerd op 15 december 2022 en te raadplegen via <https://ap.lc/hkWgx>). Zie voor een bespreking van het eerdere conceptwetsvoorstel en een aantal uitgebrachte wetgevingsadviezen: V.C. Langenburg, *De Wet confiscatie criminele goederen - een ondermijning van het strafrecht?*, *TBS&H* 2022/3.
63. In dit verband wordt gesproken van een procedure *in rem*, die als zodanig onbekend is in het Nederlandse recht en waarvoor (derhalve) aansluiting is gezocht bij het Angelsaksische systeem. Zie Conceptwetsvoorstel versterking aanpak ondermijnende criminaliteit II – MvT -, p. 8: "In Angelsaksische landen wordt onderscheid gemaakt tussen procedures 'in personam' en procedures 'in rem'. Procedures 'in personam' zijn gericht tegen personen en kunnen als er sprake is van strafbare feiten leiden tot veroordeling en strafoplegging. Een belangrijk kenmerk van een procedure 'in rem' is dat wordt geprocedeerd tegen een goed. Wanneer het goed van enig misdrijf afkomstig is kan het worden geconfisqueerd. De procedure NCBC is gericht op de confiscatie van een goed en niet op de bestraffing van een persoon,

en kan aldus worden gekenschetst als een procedure in rem.”
(Te raadplegen via <https://www.internetconsultatie.nl/ondermijningii>).

18

640. Zie de (na de consultatieronde aangepaste) MvT bij het (eveneens aangepaste) wetsvoorstel, p. 5 (ook te raadplegen via <https://ap.lc/hkWgx>).
65. De wetgever biedt daartoe ook expliciet ruimte in art. 25 (en art. 26 voor de omgekeerde situatie) van het wetsvoorstel “voor zover een verdrag of verbindende rechtshandeling van de Europese Unie daarin voorziet”.
66. Zo lijkt de strafrechtelijke Confiscatieverordening, die voorziet in een erkennings- en tenuitvoerleggingsregeling tussen EU-lidstaten van bevroerings- of confiscatiebevelen, niet van toepassing, omdat bij de NCBC-regeling een voorafgaande veroordeling ontbreekt. Zie aanvankelijk vrij stellig over de niet-toepasselijkheid: de MvT bij het Conceptwetsvoorstel, p. 43 en inmiddels meer genuanceerd over de onduidelijkheid of de Confiscatieverordening mogelijkheden biedt voor samenwerking in het kader van de Nederlandse procedure NCBC: de MvT bij het wetsvoorstel, p. 51-52. Het RvE Witwasverdrag van Warschau (2005) en het RvE Verdrag van Straatsburg (1990) bieden daarentegen juist wel ruimte voor internationale samenwerking op dit terrein; zie MvT bij het wetsvoorstel, p. 50-51.
67. A.A.H. van Hoek & C.G. van der Plas, ‘Etiketenschwindel or creative government - using private law to collect public law money claims (a cross-border perspective)’, in: Michiel Luchtman (editor in chief), *Of swords and shields: due process and crime control in times of globalization*, Liber amicorum prof. dr. J.A.E. Vervaele, The Hague: Eleven International Publishing 2023, p. 623-632.
68. HvJ EU 21 september 2021, C-30/21, ECLI:EU:C:2021:753, NJ 2022/36 (*Nemzeti Útdíjfizetési Szolgáltató Zrt. v NW*), r.o. 25.
69. Van Hoek & Van der Plas 2023, par. 3.
70. Verdrag betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, Brussel, 27 september 1968. Dit verdrag is de voorloper van Verordening Brussel I en Verordening Brussel Ibis.
71. Van Hoek & Van der Plas 2023, par. 3.
72. ‘Position paper 17, March 2008’, <www.britishparking.co.uk>.
73. HvJ EU 9 maart 2017, C-551/15, ECLI:EU:C:1994:7 (*Pula Parking*). Zie Van Hoek & Van der Plas 2022, par. 3. Een soortgelijke zaak bereikte het Hof in 2019, ditmaal met betrekking tot een parkeerplaats op de openbare weg in Zadar, (eveneens) een stad in Kroatië (HvJ EU 25 maart 2021, C-307/19, ECLI:EU:C:2021:236 (*Obala v. NLB Leasing*)). Ondanks het feit dat de ‘overeenkomst’ tussen de private onderneming die de parkeerplaatsen exploiteert en de bestuurder van de auto in hoge mate wordt bepaald door de gemeentelijke verordening, oordeelde het Hof opnieuw dat de vordering valt onder het begrip ‘burgerlijke en handelszaken’.
74. Zie Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie, OJ L 265, 29.9.20212, titel III, hfd. 1, art. 99: “Wanneer een gestelde prejudiciële vraag identiek is aan een vraag waarover het Hof reeds uitspraak heeft gedaan, wanneer het antwoord op een dergelijke vraag duidelijk uit de rechtspraak kan worden afgeleid of over het antwoord op een prejudiciële vraag redelijkerwijs geen twijfel kan bestaan, kan het Hof in elke stand van het geding op voorstel van de rechter-rapporteur, de advocaat-generaal gehoord, beslissen om bij met redenen omklede beschikking uitspraak te doen”.
75. HvJ EU 21 september 2021, C-30/21, ECLI:EU:C:2021:753, NJ 2022/36 (*Nemzeti Útdíjfizetési Szolgáltató Zrt. v NW*).
76. Van Hoek & Van der Plas 2023, par. 3.
77. Van Hoek & Van der Plas 2023, par. 3. Vgl. het WODC-rapport ‘Boetes uit het buitenland, verkeersboetes uit andere Europese lidstaten opgelegd aan en betaald door houders van Nederlandse kentekens’ van 6 december 2022 (projectnummer 2022.073), p. 19-20. Hieruit volgt dat EU-lidstaten op grond van Europese regelgeving de in-

ning van hun aan Nederlandse kentekenhouders opgelegde verkeersboetes kunnen overdragen aan het CJIB, maar de inning via deze route minder dan 0,3% betreft van het totaal aantal verkeersboetes dat vanuit het buitenland naar Nederlandse kentekenhouders wordt verstuurd. De geïnde bedragen van de aan het CJIB overgedragen verkeersboetes komen overigens toe aan Nederland als innende staat. Het rapport zwijgt over de civielrechtelijke route via Brussel Ibis.

78. Van Hoek & Van der Plas 2023, par. 4.
79. Zie Conclusie van A-G Kokott, C-49/12, ECLI:EU:C:2013:231, par. 14.
80. Vgl. de beslissing van de Engelse *Court of Appeal* in *SKAT v Solo Capital Partners* ([2022] EXCA Civ 234) dat de terugbetalingsvordering van de Deense belastingdienst SKAT jegens de partijen die onder valse voorwendzelen grote sommen geld uitgekeerd hadden gekregen, geen belastingvordering is en dus niet strandt op de Engelse *revenu rule*. SKAT had een enorm bedrag uitbetaald aan verschillende verweerders die beweerden dat zij dividendbetalingen hadden ontvangen waarop Deense belasting was ingehouden. In werkelijkheid was dat niet aan de orde; er was geen belasting ingehouden en er was ook geen belasting verschuldigd, nu zij als buitenlandse partijen niet belastingplichtig zijn in Denemarken. In zijn noot bij de beslissing verbaast Briggs zich erover dat in eerste aanleg hier anders over werd gedacht en beslist; A. Briggs, ‘Render unto Caesar the things that are Caesar’s’, *LMCLQ* 2022, p. 345-348. Zie voorts G. van Calster, ‘Skat v Solo Capital Partners. When faced with Dicey rule 3, I’ll see your tax claim and raise it to a fraud one’, <https://gavclaw.com/tag/2022-ewca-civ-234/>.
81. HvJ EU 12 september 2013, C-49/12, *NJ* 2013/500 m.nt. Strikwerda (*Sunico*).
82. HvJ EU 12 september 2013, C-49/12, *NJ* 2013/500 m.nt. Strikwerda (*Sunico*), r.o. 37-41. Zie overigens HR 4 november 2022, ECLI:NL:HR:2022:1579 waar in een vergelijkbare casus de Hoge Raad de inning van een be-

lastingschuld van een derde via de privaatrechtelijke route gesloten houdt als er niet al eerder aan de belastingplichtige een aanslag was opgelegd waarbij de belastingsschuld definitief is vastgesteld.

83. Verordening (EU) nr. 655/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 15 mei 2014 tot vaststelling van een procedure betreffende het Europees bevel tot conservatoir beslag op bankrekeningen om de grensoverschrijdende inning van schuldvorderingen in burgerlijke en handelszaken te vergemakkelijken, *OJ L* 189, 27.6.2014, p. 59-92.
84. Daar komt bij dat vanwege het *in rem*-karakter van de NCBC-procedure het conservatoir beslag ter confiscatie gelegd kan worden op het betreffende object, ongeacht de rechten van de eigenaar of andere belanghebbenden. Zie Wetsvoorstel confiscatie criminele goederen – MvT –, p. 26. Dit is een essentieel verschil met het conservatoir beslag zoals dat ter beschikking staat aan private partijen.
85. Zie ook, met beknopte onderbouwing, Conceptwetsvoorstel versterking aanpak ondermijnende criminaliteit II – MvT –, p. 43. Deze passage komt niet meer terug in de MvT bij het wetsvoorstel.
86. Zie bijvoorbeeld het *Institute for Financial Crime* (IFFC) dat op allerlei manieren publieke en private organisaties samenbrengt teneinde op een effectieve en efficiënte manier de strijd tegen financiële criminaliteit aan te gaan (www.iffc.nl). Zie voorts ten aanzien van het OM bijvoorbeeld het interview: ‘FP’ers Otto van der Bijl en Tim de Booy over de snelheid van civiele zaken’, in: *Opportuun Nummer 6*, 19 december 2022, te raadplegen via: <https://magazines.openbaarministerie.nl/opportuun/2022/06/civiele-zaken>.

PROF.MR. CATHALIJNE VAN DER PLAS

Cathalijne van der Plas is hoogleraar Internationaal Privaatrecht aan de Universiteit Leiden. Nadat zij in 2005 aan de Radboud Universiteit haar proefschrift over (de grenzen aan) de taak van de rechter en het IPR had afgerond, is zij de praktijk ingegaan. Na een aantal jaar voltijds in de advocatuur, is zij vanaf 2007 de praktijk gaan combineren met een docentschap aan de Universiteit van Amsterdam. Sinds 2020 is zij als partner verbonden aan het advocatenkantoor JahaeRaymakers. Zij voert daar een internationale praktijk die draait rondom het IPR.

Daarnaast maakt Cathalijne van der Plas deel uit van het Algemeen Bestuur van de Koninklijke Nederlandse Vereniging van Internationaal Recht (KNVIR), heeft zij zitting in de redactie van het tijdschrift Nederlands Internationaal Privaatrecht (NIPR) en is zij vaste annotator voor de Nederlandse Jurisprudentie (NJ). Voorts is zij co-chair van de Asset Tracing & Recovery kamer van het Institute for Financial Crime (IFFC).

Universiteit
Leiden